

DERLEME

TEMEL HEMŞİRELİK BECERİSİ EĞİTİMİNDE BİR YENİLİK: WEB TABANLI EĞİTİM

Arzu BAHAR*

Alınış Tarihi: 14.07.2015

Kabul Tarihi: 04.12.2015

ÖZET

Günümüz dünyasında hayatın her alanında yer almış olan teknoloji eğitim amacıyla da kullanılmakta ve yeni eğilimleri ortaya çıkarmaktadır. 1800'lü yıllarda kullanılmaya başlanan, ilk olarak mektupla bazı derslerin eğitimi için kullanılan uzaktan eğitim, gelişen teknoloji ile beraber yenilenerek sırasıyla bilgisayar destekli uzaktan eğitim, e-learning, web tabanlı eğitim metotlarına dönüşerek yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Tıp ve sağlık eğitiminde geleneksel yöntemlerin artan ve değişen eğitim talebini karşılayamaması ve internetin kullanımının artışıyla, web tabanlı eğitim yöntemlerinden daha fazla yararlanılmaktadır. Elektronik bir ortamda eğitimin sürdürüldüğü bu eğitim yönteminin uzaktan eğitim modelleri içerisinde en sık tercih edilme nedenleri arasında internet teknolojisinin daha ulaşılabilir olması, iletişim yollarını desteklemesi ve farklı şartlar içinde bulunan bireylerin yararlanabilecekleri esnek bir yapıya sahip olması yer almaktadır. Son yıllarda teorik ve klinik beceri eğitiminde yaşanan sıkıntılar nedeniyle hemşirelik eğitim programlarında bu eğitim yönteminin adı sıkça geçmektedir. Yurt dışında birçok hemşirelik eğitim kurumunda kullanılan bu yöntem, ülkemizde oldukça yenidir. Ülkemizde web tabanlı eğitim modelinin, web destekli hasta eğitimine olan etkisinin incelendiği çalışmalar var olmakla beraber bu yöntemin lisans düzeyinde verilen teorik bilgi ve klinik beceri eğitimi etkililiğine ilişkin çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu makale klinik beceri eğitiminde web tabanlı eğitimin içeriği, yararları, sınırlılıkları ile kullanımına ilişkin bilgi sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temel hemşirelik beceri; web tabanlı eğitim; uzaktan eğitim

ABSTRACT

An innavation in nursing basic skills education: Web based education

In today's World, technology is involved in every aspect of our lives and also is widely used for educational purposes and revealing new trends. Distance education was first introduced in early 1800s and was for students who wanted to learn through weekly mailed lessons. As the technology advanced, it progressed as well and was transformed into computer-aided distance learning, e-learning and web-based training, respectively. Traditional methods of medical and health education are not meeting the ever-increasing and ever-changing demands of the field. Owing to the increased use of the internet, more web-based healthcare training methods are being utilized. The education model employing the electronic media is the most commonly preferred distance education model due to several reasons such as easily accessible internet technology, supported communication sources and flexible structure to connect people from different locations. In recent years, because of the difficulties experienced in theoretical and clinical skills training in nursing education programmes, distance learning methods are more often mentioned around the academic circles. The distance education method in nursing education is being used in a number of institutions abroad; however, it is quite new in Turkey. In our country, there have been some preliminary studies done on the effects of web-based education model on web-based patient education. Unfortunately, there is very little longitudinal research in efficiency of undergraduate level education in theoretical knowledge and clinical skills. In this article, we describe content, benefits and limitations and provide information on the uses of web-based training models.

Keywords: Clinical skills; web based education; distance learning

GİRİŞ

Eğitim, yaşamımızın her alanında kullanılan bilgi ve becerinin aktarıldığı bir süreçtir. Bu nedenle bireylere değişen ihtiyaçlara yönelik olarak kaliteli bir eğitim verilmesi önem taşımaktadır. Eğitimde kullanılan geleneksel eğitim modellerinin giderek artan nitelikli eğitim

talebini karşılayamaması, iletişim alanında yaşanan gelişmelerin etkisi, daha fazla kişiye nitelikli, ekonomik ve bireye özgü eğitim verilmesi amacıyla yapılan çalışmaların sonucunda, uzaktan eğitim modeli ortaya çıkmıştır (Adams and Timminis 2006; İnal ve

* Öğr. Grv. Dr. Turgut Özal Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu, e-posta: arzbahar@gmail.com

Karakuş 2008). Fırsat eşitsizliğine çözüm getiren, isteyen herkese yaşam boyu eğitim sağlayan ve eğitim teknolojilerinden yararlanmaya ve daha çok kendi kendine öğrenmeye dayalı olan bu disiplin, zamandan ve mekândan bağımsız olarak, bilişim teknolojileri kullanılarak yapılan ekonomik ve etkileşimli bir eğitim şeklidir (İşman 2005; Kaya, Erden, Çakır ve Bağırsakçı 2004). İlk olarak 19. Yüzyılda İngiltere, Fransa ve ABD’de mektup yöntemiyle başlayan bu model günümüzde klasik basılı materyaller, televizyon ve radyodan farklı olarak etkileşimli video, video konferans, bilgisayar destekli öğrenme paketleri gibi eğitim teknolojilerini içermektedir (Akman ve Güler 2008). Gelişen teknoloji ve internete paralel olarak bu model, kullanılan içeriğe bağlı olarak bilgisayara dayalı eğitim, çevrimiçi eğitim, sanal eğitim, web tabanlı eğitim modellerini kapsayacak şekilde, tıp ve sağlık eğitiminde, özellikle son yüzyılda artan bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Adams and Timminis 2006; Bennet and Glover 2008; Gökçe 2008; Kapıcıoğlu, İşler, Bulun, Toprak ve Okutanoğlu, Gülнар ve ark 2003; Şenyuva 2013). Uzaktan eğitim modelleri içerisinde yer alan web tabanlı uzaktan eğitim modeli (WTUE) bazı kaynaklarda elektronik öğrenim, çevrim içi eğitim adlarıyla ile de kullanılmaktadır (İşman 2005; Kapıcıoğlu, İşler, Bulun, Toprak, Okutanoğlu, Gülнар ve ark. 2003).

Uzaktan eğitim yönteminin hemşirelik eğitiminde 100 yıllık bir geçmişi olmakla beraber son yüzyılda kullanımı yaygınlaşmıştır (Reiners 2005; Billings, Ward and Cooper 2004; Gleen 2005). Bu modelin kullanım gerekçelerine geçmeden önce, hemşirelik eğitim programlarında yer alan klinik becerilerin öğreniminin, üzerinde önemle durulan bir konu olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Temel hemşirelik becerileri, sağlık bakımı, infeksiyon kontrolü, intravenöz tedavilerin uygulanması gibi her hemşirenin sahip olmasını gerektiren teorik bilginin uygulamaya aktarıldığı psikomotor becerileri içerir (Boxer and Kluege 2000). Bu becerilerin eksik ya da yanlış öğrenimi sonucunda, öğrenimine devam eden ya da yeni mezun hemşirelerin yaptıkları uygulama hataları, hasta bakımı ve güvenliğini tehdit etmektedir (Jang and Soon 2005; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010; Moscaritolo 2009). Beceri eğitiminin bu kadar önemli olmasına rağmen, son yıllarda hemşirelik eğitimcileri ve öğrencilere klinik becerilerin kazandırılmasında ve teorik bilginin aktarılmasında bir takım

sıkıntılar yaşamaktadırlar. Yaşanan bu sıkıntılarla birlikte, artan hemşire ihtiyacını karşılamak amacıyla çok fazla sayıda öğrenciye eğitim verilmesine karşın, bu eğitimi verecek uzman öğretici bulunmamaktadır (Alonso, Lopez, Manrique and Vines 2005; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010; Koch, Andrew and Salamson 2010). Bununla beraber beceri eğitiminde en sık kullanılan eğitim metotlarından demonstrasyon yöntemi, sınıfların kalabalık olması nedeniyle, beceri tekrarlarının yeterince yapılamaması sonucu yetersiz kalmaktadır (Kelly, Lyng, Mcgrat and Cannon 2009; Kaveevivitchai, Chuengkriankrai and Thanooruk 2009; Gerdprasert, Pruksacheva, Panijpan and Ruenwongsa 2010; Salyers 2007).

Hemşirelik beceri eğitimindeki bir başka sorun ise; artan hasta sayısına paralel olarak yoğunlaşan bakım talebi, hastanede kalış süresinin azalması ve hemşire sayısındaki yetersizliğin, klinik alandaki öğrenme olanaklarını azaltması ve beceri eğitiminde öğrencilere, kliniklerde sağlanan desteği sınırlamasıdır (Bloomfield, While and Roberts 2008). Sözü edilen sorunların sonucu olarak; eğitimciler, beceri eğitiminin nitelikli olarak verilebilmesi için, alternatif eğitim metotları arayışı içerisine girmişlerdir (Bloomfield, While and Roberts 2008, Adams and Timminis 2006; Aleman, Gea and Mondejar 2011; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010; Kelly, Lyng, Mcgrath and Cannon 2009). Tüm bu gelişmelerin sonucu olarak, beceri eğitiminde, web tabanlı eğitim gibi çeşitli uzaktan eğitim modellerinden söz edilmeye ve kullanılmaya başlanmıştır.

Yapılan literatür incelemesi doğrultusunda hazırlanmış olan bu derlemede; , hemşirelik beceri eğitiminde kullanılan web tabanlı uzaktan eğitimin içeriği, yararlılık ve sınırlılıkları ile yapılan uygulamalara ilişkin bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Özellikleri

Dünyada 1800’lü yıllarda ortaya çıkan uzaktan eğitimin, en sık tercih edilen bir modellerinden biri olan web tabanlı uzaktan eğitim (WTUE), uydu, video, ses, grafik, bilgisayar ve çoklu ortam teknolojisi gibi araçların yardımıyla eğitimin kampüs dışındaki öğrencilere ulaştırılmasını sağlayan bir eğitim metodudur (Akman ve Güler 2008; İşman 2005). Bir başka tanımla web-tabanlı eğitim, öğrenimin teşvik edildiği ve desteklendiği anlamlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için, WWW

üzerindeki kaynakları kullanan çoklu görsel ortam olup internet destekli bir öğretim programıdır. Uzaktan eğitim metotları içerisinde yer alan web tabanlı uzaktan eğitim, daha fazla bireysel ve işbirlikçi öğrenmeye olanak sağlaması, ekonomik ve kullanışlı olması nedeniyle, internet altyapısını kullanan tüm eğitim modellerini kapsayan genel bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005; Kaya, Erden, Çakır ve Bağirsakçı 2004). Web tabanlı uzaktan eğitimin en önemli avantajları arasında sanal bir kampüs yaratılabilmesi, sınıfta geçirilecek zamanı azaltması, öğrenciler sistem dâhilindeki içeriğe istedikleri zaman ulaşabilmesi gibi özellikleri maliyet avantajları ile birleştiğinde ideal bir model oluşmasına olanak tanımaktadır (Carswell and Venkatesh 2002; İnal ve Karakuş 2008).

Literatüre bakıldığında; web tabanlı eğitim, e-learning gibi kullanılan isimlerin de standart olmadığı görülmektedir. Kullanılan bu anahtar kelimeler, uzaktan eğitim, internet eğitimi, webe dayalı eğitim isimlerini de içermektedir. Tartışma listeleri, ağ sayfaları, ek yazılımlar, e-posta, forum, ağ üzerinden çoklu ortam, sanal sınıf, telekonferans, video konferans, dijital-analog televizyon, telefon, ağ üzerinden CD ve DVD gibi ortamlar, öğrenme faaliyetlerinin gerçekleşmesini sağlayan bazı araçlardır (Curabay ve Demiray 2002; Gökçe 2008).

Web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri, Türkiye Enformatik Milli Komitesi tarafından yapılan sınıflandırmaya göre; etkileşimli sunum ve etkileşimsiz sunum olarak iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar (Gökçe 2008; İşman 2005; Kaya, Erden, Çakır ve Bağirsakçı 2004);

1-Etkileşimli Sunum: Bu yöntem senkron(eşzamanlı) ve asenkron(eşzamanlı olmayan) sunum olmak üzere kendi içerisinde iki temel bölüme ayrılmaktadır.

a- Senkron Sunum: Senkron sunumlu uzaktan eğitim, web sunucusunun olduğu taraftaki öğretim üyesi ile bilgisayar ekranı karşısında olan öğrencilerin, aynı anda ders etkileşimi içinde oldukları uygulamalar bütünü olarak tanımlanır. Senkron sunumun en yaygın uygulaması video konferans yöntemidir (İşman 2005).

b- Asenkron Sunum: Bu yöntemde dersler, öğrenci destek hizmetleri, iletişim, etkileşim ve ölçme-değerlendirme aktiviteleri, genellikle zamandan bağımsız web üzerinden gerçekleştirilir.

2-Etkileşimsiz Sunum: Burada ders içeriği tek yönlü olarak öğrenciye sunulmaktadır. Kitap, CD-ROM, video-kaset gibi malzemeler ya da TV yayını gibi sistemler bu kategoriye girmektedir. Bu materyaller ile alınan geri bildirimler ve öğrencinin derse aktif katılımı sınırlıdır (İnal ve Karakuş 2008; Carswell and Venkatesh 2002).

WTUE'nin etkin olarak kullanılabilmesi için içerisinde çeşitli fonksiyonları barındıran bir eğitim yönetim sisteminin bulunması gerekmektedir. Bu doğrultuda web üzerinden sadece ders içeriğine erişilebilmesi yeterli olmamakla beraber; öğrenciye özel ders programlarının açılması, sınav ve testlerin tek bir merkezden yönetilmesi, iletişimi artıracak ortamların bulunması, görsellerin iyi kullanıldığı nitelikli bir eğitim içeriğine sahip olunması gerekir (Akman ve Güler 2008; Glenn 2005).

Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Web tabanlı uzaktan eğitimin Dünya'daki tarihsel gelişimine bakıldığında, uzaktan eğitimin başlangıcı sayılabilecek mektupla eğitim, bir okul veya yetkili kurum tarafından posta vasıtasıyla verilen öğretim yöntemi idi. Dünyadaki ilk resmi uzaktan eğitim uygulamasının 1840 yılında, İngiltere'de, Isaac Pitman tarafından başlatıldığı kabul edilmektedir. Bir stenograf olan Pitman, İngiltere'de mektupla steno öğretmiştir (İşman 2005; Kapıcıoğlu, İşler, Bulun, Toprak, Okutanoğlu, Gülnar ve ark. 2003). Dünyada 1850'li yıllara gelindiğinde, uzaktan eğitim alanında örgütlü girişimlerin başladığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uzaktan eğitim izlerinin, 1873 yılında kurulan Evde Çalışmayı Destekleme Derneği'ne kadar uzandığı kabul edilmektedir (Gökçe 2008; Kapıcıoğlu, İşler, Bulun, Toprak, Okutanoğlu, Gülnar ve ark. 2003). Bu gelişmelerin ardından 1959 yılında Donald Bitzer ABD ve Avrupa'daki merkezi bilgisayarları uydu ve telefonla birbirine bağlı sistem ağını oluşturmuştur. Bu ağ aracılığıyla değişik terminallerden öğretim materyallerine giriş sağlanmıştı (Kaya, Erden, Çakır ve Bağirsakçı 2004). Dünya'da uzaktan eğitimle ilgili diğer gelişmelere bakıldığında, 1974 yılında İngiltere'de National College (NEC) kurulmuştur ve bu kurum günümüzdeki açık öğretim üniversitesinin çekirdeğini oluşturmuştur (Curabay ve Demiray 2002). Fransa'da 1907 yılında atılan adımlar sonucunda, 1939 yılında resmi Uzaktan Eğitim Merkezi'nin kuruluşu

sağlanmıştır. Japonya’da ise; 1948 yılında uzaktan eğitimin temelleri atılmış ve 1986 yılında “University of the Air” adlı üniversite kurulmuştur. Uzaktan eğitim, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında ülkelerin eğitimine katkıda bulunmak üzere gündeme gelmiş olup giderek artan bir ilgiyle uygulanmaya devam etmektedir (Akman ve Güler 2008; İşman 2005).

Türkiye’de uzaktan eğitim, ilk kez Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından 1956 yılında başlamıştır (Curabay ve Demiray 2002). Yükseköğrenim kurumu (YÖK) tarafından 1982 yılında uzaktan eğitim yapma görevi üniversitelere verilmiş ve aynı yıl Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesiyle uzaktan eğitimi uygulamaya başlamıştır. Anadolu Üniversitesinin ardından 1990 yılında Fırat Üniversitesinde, 1996 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Bilkent Üniversitelerinde uzaktan eğitim çalışmalarına başlanmıştır; bunu izleyen yıllarda da diğer üniversiteler uzaktan eğitim çalışmalarına geçilmiş olup günümüzde birçok üniversitede uzaktan eğitim programları yürütülmektedir. Ülkemizde Türkiye’de Web sayfası aktif olarak çalışan toplam 79 üniversiteden 5’i WTUE olarak tanımlayabileceğimiz bir programa sahiptir (İşman 2005; Kapıcıoğlu, İşler, Bulun, Toprak, Okutanoğlu, Gülner ve ark. 2003).

Dünyada hemşirelik öğreniminde web tabanlı uzaktan eğitim modeli, 1960’lı yıllardan beri var olmakla beraber eğitim teknolojisinin gelişimiyle, hemşirelik eğitiminde daha sık kullanılmaya başlanmıştır (Alonso, Lopez, Manrique and Vines 2005; Ajuwon 2003; Billings, Ward and Cooper 2004). Uzaktan eğitimin hemşirelik eğitimindeki en önemli gelişmelerden biri olan, ilk web tabanlı eğitim, 1995 yılında hemşirelik eğitim kursu adıyla, Amerika Birleşik Devletleri’nde verilmiştir (Bloomfield, While and Roberts 2008; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010). Bu gelişmelerin ardından 1990’lı yıllardan başlayarak ABD, İngiltere, Almanya ve diğer gelişmiş ülkelerde; hemşirelikte uzaktan eğitim yoluyla lisans tamamlama, lisansüstü eğitim ve sertifika programları vermeye başlanmıştır. Yurt dışında yaygın bir şekilde; özel dal hemşireliklerinin sertifika programları, web tabanlı kurslarla yürütülmektedir (Burrus, Billings and Skiba 2009; Şenyuva 2013).

Uzaktan eğitim yönteminin, Türkiye’deki hemşirelik eğitimlerinde kullanım tarihçesine bakıldığında, hemşirelik alanındaki

ilk uzaktan eğitim uygulamaları, 1993 yılında Açık Öğretim Fakültesi bünyesinde “Hemşirelikte Ön lisans Programı” ile başlamıştır. 2009 yılında çıkarılan yasayla, ön lisans öğrenimi alan hemşirelere Açık Öğretim ile lisans mezunu olma hakkı tanınmıştır. Bu gelişmelerin yanı sıra; kamu veya özel sektörde çalışan Hemşirelik ile Sağlık Memurluğu Bölümü/Programı ön lisans mezunu sağlık çalışanlarının, tamamlama eğitimlerini gerçekleştirmek amacıyla, Sağlık Bakanlığı ile Atatürk Üniversitesi’nin yaptığı protokol doğrultusunda yürütülen bir uzaktan eğitim yoluyla lisans tamamlama programı (HELİTAM) bulunmaktadır. Bu programa 2009–2010 ve 2010–2011 öğretim yıllarında olmak üzere iki öğretim yılında öğrenci alınmıştır (Ergöl 2011; Öktem, Abbasoğlu ve Doğan 2000; Şenyuva 2013). Hemşirelik lisans tamamlama adıyla ilk eğitim programını açan Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (ATAUZEM), zamanla uzaktan eğitim programlarının sayısını arttırmış ve tezsiz yüksek lisans programlarını oluşturmuştur (Ergöl 2011; Şenyuva 2013).

Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Web tabanlı eğitim yöntemi internet ya da intranet üzerinden çalışan, belli bir zamandan ve mekândan bağımsız, ağ tabanlı öğrenmedir. Temel olarak öğrenciye istediği yer ve zamanda, istediği kadar ilgili konuyu öğrenme avantajı sunan, web tabanlı eğitimin, hemşirelik eğitimi ve diğer bilim dallarının eğitim alanlarında, kullanımındaki avantajları bulunmaktadır. Bu avantajlar;

•Zaman ve mekândan bağımsız öğrenme fırsatı sağlayarak daha çok kişiye ulaşabilme olanağı (Ajuwon 2003; Bloomfield, While and Roberts 2008; İşman 2005).

•Web tabanlı öğretimde öğrencilerin bağlı bulunduğu zaman içerisinde öğrencilerin sorularını cevaplayabilme olanağı (Bloomfield, While, Roberts 2008; Kala, Isaramalai, Pohthong 2010).

•Özellikle çalışan öğrenciler için eğitim zamanını ailesi, işi gibi sorumlulukları göz önüne alarak istedikleri zamana göre seçmelerine olanak tanınması (Horiuchi, Yaju, Koyo and Sakyo 2009; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010; Kiteley and Omrod 2009).

•Modelin esnek yapısı sayesinde hemşirelik öğrencilerinin ya da mezunlarının, kurslara ve derslere bilgisayar bulunan bir yerden ve istedikleri bir zamanda ulaşabilmesi (Kala,

Isaramalai and Pohthong 2010; Kiteley and Omrod 2009).

•Kalabalık sınıf ortamı nedeniyle; demonstrasyon tekniğinde çok sık tekrarlanamayan hemşirelik becerilerini, internet erişimi olan her yerde, tekrar görebilme olanağı (Bloomfield, While, Roberts 2008; Curabay ve Demiray 2002; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010; Kiteley and Omrod 2009).

•Öğrencilerin dersleri uzman öğreticilerin hazırladıkları içeriklerle takip etmesi sağlanarak, öğreticiler arasındaki anlatım farklılıkların azaltılması (Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005; Kiteley and Omrod 2009; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010).

•Tek bir merkezden tüm bilginin düzeltilip hızlı bir şekilde güncelleştirilmesi (Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005).

•İyi tasarlanmış malzeme ile geleneksel sınıf ortamına oranla hatırlamada %25 artış ve öğrenme süresinde % 40 - % 60 oranında kısalma sağlanması (İşman 2005).

•Bireysel gereksinimlere uygun, çoklu ortam olanaklarıyla ve birden fazla duyuya hitap eden öğrenme olanağı (Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010).

•Farklı coğrafya ve mekânlarda bulunan tüm öğrencileri nitelikli eğitimcilerle ulaştırma imkânı(Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005).

Web tabanlı uzaktan eğitimin avantajlarının yanı sıra, bir takım sınırlılıkları ve dezavantajları da bulunmaktadır. Bu dezavantajlar;

•Hemşirelik öğrenci ve öğretmenleri için iyi yapılandırılmamış web ortamı ile eğitimin etkinliğinin sağlanamaması (Bloomfield, While and Roberts 2008; Reiners 2005; Wen Chven, Stocker and Ching Chung 2007),

•Hem eğitimciler hem de öğrenciler için sınıf ortamlarındaki yüz yüze iletişimin olmaması nedeniyle, sosyal iletişim kaybı hissetmeleri (Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005; Reiners 2005),

•Bu eğitim programlarının teknolojik destek servisleri gibi yüksek maliyetli programlar içermesi (Curabay ve Demiray 2002; İşman 2005),

•Öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülememesi (Ajuwon 2003; Bloomfield While and Roberts 2008; İşman 2005),

•Belirli bir düzeyde bilgisayar ağ alt yapısı, bilgisayar okuryazarlığı ve teknik beceri gerektirmesi (İşman 2005; Reiners 2005),

•Öğretme-öğrenme sürecinin, planlama ve koordinasyonunun karmaşık ve zor olması, bunun için öğrencilerin ve eğitimcilerin daha fazla hazırlık yapmalarıdır (Bloomfield While and Roberts 2008; İşman 2005; Reiners 2005).

Hemşirelikte Eğitimde Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Kullanımı

Web tabanlı eğitimin hemşirelik eğitiminde daha çok elektro kardiyografi okuma, yara bakımı, farmakoloji ve dersinin öğretimi gibi bu metodun bilişsel becerilerin öğrenimine ilişkin etkinliği değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır (Jang and Soon 2005; Jones and Avery 2004; Ko, Park and Kang 2006). Fakat bu metodun beceri eğitiminde etkinliğinin değerlendirildiği çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir.

Webe dayalı öğrenimin bilişsel beceriler üzerindeki etkinliğinin değerlendirildiği çalışmalara bakıldığında, 2005 yılında yapılan bir çalışmada, bir grup öğrenciye elektrokardiyografi okuma kursu geleneksel eğitim yöntemleriyle, diğer bir grup öğrenciye ise web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle verilmiştir. Çalışma sonuçlarında web tabanlı uzaktan eğitim yöntemiyle kurs alan öğrencilerin, diğer gruba göre daha başarılı olup uygulamadan memnun kaldıklarını bildirilmiştir (Jang and Soon 2005). Koch Andrew ve Salamson (2010) web tabanlı uzaktan eğitime ilişkin hemşirelik öğrencilerinin algılarını araştırdığı çalışmasında, katılımcıların % 81'inin web tabanlı uzaktan eğitimi desteklediğini ve öğrenmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan benzer bir çalışmada, son sınıf hemşirelik öğrencilerine web tabanlı videolu eğitim uygulanmış, öğrencilerin %91'i videolu eğitimin öğrenmeye yardımcı olduğunu ve eğitimden memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir (Bennet and Glover 2008). Literatürde bu çalışmaların yanı sıra; web tabanlı uzaktan eğitimin hemşirelik eğitiminde bilişsel beceriler üzerinde olumlu sonuçlar verdiğini destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Gerdprasert, Pruksacheva, Panijpan and Ruenwongsa 2010; Wen Chen, Stocker and Ching Chung 2007).

Hemşirelik beceri eğitiminde web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin kullanıldığı ve bu yöntemin etkin olduğuna ilişkin sonuçların verildiği çalışmalara bakıldığında Salyers (2007) hemşirelik becerileri deney grubuna web tabanlı beceri kursu ile verirken, kontrol grubuna ise geleneksel demonstrasyon ve anlatım

teknikleriyle hemşirelik beceri eğitimi verilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin bilişsel ve psikomotor beceri değerlendirmesinde deney grubunun kontrol grubundan daha yüksek skorlar elde ettiği bulunmuştur. Kaveevivitchi, Chuengkriankrai ve Thanooruk (2009) ise vital bulgu beceri eğitimini, grupların birine sadece web tabanlı uzaktan eğitim, bir diğer gruba web tabanlı uzaktan eğitime ek olarak demonstrasyon ve son gruba ise geleneksel ders sunumuna ek demonstrasyon yöntemlerini kullanarak vermiştir. Çalışma sonucunda; web tabanlı uzaktan eğitime ek olarak demonstrasyonla verilen eğitimi alan grubun, beceri ve bilgi skorları diğer gruplara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna benzer sonuçların verildiği Gerdrasert, Pruksacheva, Panijpan ve Ruenwongsa'nın (2010) çalışmasında ise ebelik öğrencilerine, demonstrasyon ve web tabanlı uzaktan eğitim materyali geliştirerek doğum yaptırma beceri eğitimi verilmiştir. Çalışma sonuçlarında web tabanlı uzaktan eğitim alan deney grubu öğrencilerinin doğum bilgisi ve becerilerinin, kontrol grubu öğrencilerinden daha iyi olduğu bulunmuştur.

Türkiye'de yürütülen az sayıda web tabanlı beceri eğitimi üzerine yapılmış çalışmalar incelendiğinde, Öztürk ve Dinç (2014) tarafından üriner kateter takma bilgi ve beceri eğitimleri, bir gruba web tabanlı uzaktan eğitimle, diğer gruba ise geleneksel eğitim metotlarıyla verilmiştir. Çalışma sonucunda; bilgi düzeyleri açısından, her iki grup arasında farklılık olmadığı, fakat web tabanlı uzaktan eğitimin uygulandığı deney grubunda, üriner kateter takma beceri skorlarının kontrol grubundan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hemşirelik eğitiminde, web tabanlı uzaktan eğitimin etkin olduğunu gösteren çalışmaların yanı sıra, etkin olmadığını gösteren çalışma sonuçları da bulunmaktadır. Dwyer ve Searle (2009)'in İngiltere'de yaptıkları çalışmada; hemşirelik derslerinin kuramsal kısmı öğrencilere, yüz yüze ve web tabanlı uzaktan eğitim yöntemleriyle verilmiştir. Çalışmanın sonunda ise; öğrenci grupları her iki eğitimden memnun kalmış fakat iki grup arasında bilişsel öğrenme skorları arasında fark bulunamamıştır. Tayvan'da yapılan bir çalışmada, ebelik öğrencilerine derslerin bir kısmı web tabanlı uzaktan eğitimle, diğer kısmı ise geleneksel eğitim metotlarıyla verilmiştir. Çalışma sonucunda; bilgi düzeyleri açısından, her iki grup arasında fark olmadığını saptanmıştır (Horiuch, Yaju, Koyo and Sakyō 2009). Kelly,

Lyng, Mcgrath ve Cannon (2009) web tabanlı uzaktan eğitim ile ilgili yaptığı çalışmada ise; klinik beceri eğitimi, öğrenci gruplarının bir kısmına geleneksel yöntemlerle, diğer kısmına da online öğretim materyali geliştirilerek web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi ile verilmiştir. Çalışma sonucunda; bu iki modelin öğrencilere sağladığı fayda açısından aralarında önemli bir farklılık saptanmadığı, online öğretimin geleneksel öğretimin tamamlayıcısı olarak görülmesi gerektiği önerilmiştir. Bu çalışmalarda, web tabanlı uzaktan eğitimin etkin olamamasına ilişkin gerekçeler, öğrencilerin öğrenme biçimlerinin farklı olması, web tabanlı uzaktan eğitimde öğrencilerin kendilerini okuldan izole edilmiş hissetmeleri ve hazırlanan web tabanlı eğitim içeriğinin ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte olmamasıdır. Bu nedenle eğitimlerde kullanılan web tabanlı materyalin ihtiyaçlara uygun şekilde yapılandırılması ve geri dönüş alınabilen modellerden yararlanılması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Glenn 2005; Kala, Isaramalai and Pohthong 2010; Kiteley and Omrod 2009).

SONUÇ

Günümüzde hızla değişen, gelişen ve giderek karmaşık bir hal alan, sağlık bakım hizmetleri, hemşirelik eğitimi veren kurumlardan, gelişmiş insan ve gelişmiş meslek üyesi özellikleri taşıyan ve yaşam boyu gelişmeyi benimsemiş hemşirelerin mezun olmasını zorunlu kılmaktadır/gerektirmektedir. Bu talebi karşılamak için hemşirelerin mezuniyet sonrasında çeşitli mesleki kurslar, sertifika programları, lisans tamamlama ve lisansüstü eğitimlerinin sürdürülmesinde web tabanlı uzaktan eğitimin olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi, lisans eğitiminin önemli bir parçası olan hemşirelik klinik becerilerin kazanımı için de geleneksel eğitim yöntemlerine uygun bir alternatif ya da bu yöntemlerin tamamlayıcısı olarak önerilmektedir. Web tabanlı uzaktan eğitim yöntemi, özellikle kampüs dışında ve çalışıp aynı zamanda öğrenimine devam eden, evdeki sorumlulukları ya da çalışma zamanlarının uyuşmaması yüzünden derslere katılmayan hemşirelik öğrencilerinin derslerini öğrenmede kolaylık ve esneklik sağlamaktadır. Bu yöntem aynı zamanda internet erişimi sayesinde öğrencilerin istedikleri zamanda hemşirelik becerilerini tekrar görmelerini sağlayarak, öğrenmelerini pekiştirdiği ve beceri eğitimine olumlu yönde katkı sağlayabilir. Web

tabanlı uzaktan eğitim yönteminin geleneksel yöntemlerle işbirlikçi bir biçimde etkin olarak kullanılabilmesi için sağlam ve tutarlı geri dönüt alınabilecek modellere dayandırılması, güncel içeriklere sahip olması, uygun maliyetlerle hazırlanması üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

ÖNERİLER

Hemşirelik eğitiminde son yıllarda yaşanan sorunlar nedeniyle, hem teorik hem de beceri eğitiminde yenilikçi eğitimsel yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle hemşirelik dışında diğer lisans ve lisansüstü eğitim programlarında kullanılan web tabanlı uzaktan eğitim uygun bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Web tabanlı uzaktan eğitimi kullanılırken bilinmesi gereken, bu metodun

KAYNAKLAR

Adams A, Timminis F. Students Views Of Integrating Web-Based Learning Technology Into The Nursing Curriculum-A Descriptive Survey. *Nurse Education in Practice* 2006;6(1):12-21.

Ajuwon G. Computer And Internet Use By First Year Clinical and Nursing Students in a Nigerian Teaching Hospital, *BMC, Medical Informatics and Decision Making* 2003;3(10):1-7.

Akman E, Güler İ. Biyomedikal Mühendisliğinde Uzaktan Eğitim Çalışmaları, *Bilişim Teknolojileri Dergisi* 2008;1(2):7-15.

Aleman F, Gea C.J.M, Mondejar J.R. Effects Of Competitive Computer-Assisted Learning Versus Conventional Teaching Methods On The Acquisition And Retention Of Knowledge In Medical Surgical Nursing Students. *Nurse Education Today* 2011;3(12):45-52.

Alonso F, Lopez G, Manrique D, Vines JM. An instructional model for web-based e-learning education with a blended learning process approach. *British Journal of Education Technology* 2005;36(2):217-35.

Bennet W, Glover P. Video Streaming: Implementation And Evaluation In An Undergraduate Nursing Program. *Nurse Education Today* 2008;28(1):253-8.

Billings D, Ward J, Cooper JP. Distance Learning In Nursing Seminars in Oncology Nursing 2004;17(1):48-54.

Bloomfield J, While A, Roberts J. Using Computer Assisted Learning For Clinical Skills Education In Nursing: Integrative Review. *Journal Of Advanced Nursing* 2008;63(3):222-35.

Boxer E, Kluge B. Essential clinical skills for beginning registered nurses. *Nurse Education Today* 2000;20(1):327-35.

Burrus, NM, Billings, DM, Skiba DJ. Class size as related to the use of technology, educational practices,

eğitim programlarında geleneksel örgün eğitim yönteminin alternatifi olarak görülmemesi, örgün öğretimin tamamlayıcısı ve kalitesini artıran bir yöntem olarak değerlendirilmesidir. Bu yöntemin kullanım avantajları nedeniyle etkin olarak eğitim programlarına entegrasyonu sağlanmalıdır. Bu entegrasyonun sağlıklı olabilmesi için web tabanlı uzaktan eğitim için gerekli altyapıyı sağlayacak birimlerin oluşturulması önem arz etmektedir. Bunlara ilaveten hemşirelik eğitimcilerinin de çoklu ortam okuryazarlığına ilişkin becerilere sahip olması, öğrencilere verilecek içerikte ilgi çekici materyallerin kullanılması gerekmektedir. Böylelikle hem daha fazla öğrenciye ulaşılacak hem de öğrencilerin ilgi duyacağı ders içerikleriyle derse katılımın ve verimin artırılacağı düşünülmektedir.

and outcomes in web based nursing courses. *Journal of Professional Nursing* 2009;25(1):33-41.

Carswell, A.D, Venkatesh V. Learner outcomes in an asynchronous distance education environment. *International Journal of Human-Computer Studies* 2002;56(5):475-94.

Curabay S, Demiray E. Uzaktan öğretim sisteminin birleşenleri. 20. Kurulus yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Açıköğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV) 1. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2002.p.112-25.

Dwyer, T, Searle, K.R. Web-enhanced and on-line learning: A comparison of First Year Undergraduate Nursing Students' Learning. *Studies in Learning, Evaluation Innovation and Development* 2009;6 (2):16-28.

Ergöl Ş. Türkiye'de Yükseköğretimde Hemşirelik Eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 2011;1(3):152-5.

Gerdprasert S, Pruksacheva T, Panijpan B, Ruenwongsa P. Development Of Web Based Learning Medium On Mechanism Of Labour For Nursing Students. *Nurse Education Today* 2010;30(5):464-9.

Glenn S. E-Learning In Nursing Education: Lessons Learnt? *Nurse Education Today* 2005;25(1): 415-7.

Gökçe A. Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim.Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 2008;11(1): 1-12.

Horiuchi S, Yaju Y, Koyo M, Sakyo Y. Evaluation of a Web-Based Graduate Continuing Nursing Education Program in Japan: A Randomized Controlled Trial. *Nurse Education Today* 2009;29(2):140-9.

İşman A. Mektuptan Önceki Dönem. *Uzaktan Eğitim*. 1. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık; 2005. p.5-37.

İnal Y, Karakuş T. Turkish High School Students Considerations, Expectations and Awareness on

- Distance Education. Turkish Online Journal of Distance Education TOJET 2008;9(4):12-20.
- Jang K, Soon S.H.** Effects of A Web Based Teaching Method on Undergraduate Nursing Students Learning of Electrocardiography. Journal of Nursing Education 2005;4(1):44-55.
- Jones B, Avery J.** Teaching Pharmacology to Graduate Nursing Students: Evaluation and Comparison of Web Based and Face To Face Methods. Journal of Nursing Education Today 2004;43(4):185-92.
- Kala S, Isaramalai SA, Pohthong A.** Electronic Learning And Constructivism: A Model For Nursing Education. Nursing Education Today 2010;30(1):61-6.
- Kapıcıoğlu S, İşler V, Bulun M, Toprak Ş, Okutanoğlu A, Gülnar B. ve ark.** Tıp Eğitiminde Senkron Eğitim ve Selçuklu Tıp Fakültesi'ndeki Uygulamaları. The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET) 2003;2(3):137-41.
- Kaya Z, Erden O, Çakır H, Bağrsakçı B.** Uzaktan Eğitimin Temelleri Dersindeki Uzaktan Eğitim İhtiyacı Ünitesinin Web Tabanlı Sunumunun Hazırlanması The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET) 2004;3(3):165-75.
- Kaveevivitchai C, Chuengkriankrai Y, Thanoruk R.** Enhancing Nursing Students :Skills In Vital Signs Assessment By Using Multimedia Computer-Assisted Learning With Integrated Content Of Anatomy And Physiology. Nurse Education Today 2009;29(1):65-72.
- Kelly M, Lyng C, Mcgrath M, Cannon G.** A Multi Method Study To Determine The Effectiveness Of, And Student Attitudes To, Online Instructional Videos For Teaching Clinical Nursing Skills. Nurse Education Today 2009;29(3):292-300.
- Kitley R, Omrod G.** Towards. A Team Based Collaborative Approach To Embedding E-Learning Within Undergraduate Nursing Programmes. Nursing Education Today 2009;29(6):623-9.
- Ko S, Park J, Kang K. S.** Development And Evaluation Of The Web-Based Wound Care Course For Undergraduate Nursing Students, Journal Of Korean Academy Of Nursing 2006;36(8):1324-30.
- Koch J, Andrew S, Salamson Y.** Nursing Students' Perception Of A Web-Based Intervention To Support Learning. Nurse Education Today 2010;30(6):584-90.
- Moscaritolo L.M.** Interventional strategies to decrease nursing student anxiety in the clinical environment. Journal of Nursing Education 2009;48(1):17-23.
- Reiners G.** Nursing Distance Education. Online Journal of Administration and Leadership of Distance Education 2005;2(5):23-9.
- Öktem Ş, Abbasoğlu A, Doğan N.** Hemşirelik Tarihi Gelişimi ve Eğitimi Ankara Üniversitesi Dikim Evi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Yıllığı 2000; 1(1):5-12.
- Öztürk D, Dinc L.** Effect of Web-Based Education on Nursing Students Urinary Catheterization Knowledge and Skills. Nurse Education Today 2014;34(5):802-8.
- Salyers V.** Teaching Psychomotor Skills To Beginning Nursing Students Using A Web Enhanced Approach: A Quasi Experimental Study. International Journal Of Nursing Education Scholarship 2007;4(1):23-9.
- Şenyuva E.** Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. International Online Journal of Educational Sciences 2013; 5(2):409-20.
- Wen Chen S, Stocker J, Ching Chung Y.** Evaluation of Self Regulatory Online Nursing In Blended Course For Post Registration Nursing Students in Taiwan, Teaching and Learning in Nursing 2007; 2(1):89-98.